

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenije in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

Šireći »Istru«, plaćajući uredno pret-platu i radeći tako na poboljšanju ovoga jedinoga glasila Hrvata i Slovenaca iz Italije, ispunjavate svoj osnovni dug prema svome zavičaju i svojoj braći.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

Inteligencija u emigraciji

II. Prve tri grupe

U posljednjem broju nastojali smo analizirati postanak i razvoj naše inteligencije, tj. školovanih ljudi u Istri prije rata. Bili smo zaključili da je inteligencija bila uvijek s narodom, proizišla iz sela, i da su se interesi školovanih ljudi poklapali s interesima istarskih seljaka, što je praktički značilo da su interesi svih istarskih Hrvata — seljaka i školovanih ljudi — bili zajednički.

Međutim, u emigraciji je došlo do diferenciranja, što smo napomenuli i prošli put. Nastojat ćemo da analiziramo to stanje koje danas vlada u emigraciji i da mu nadujemo uzroke.

Ako malo bolje pogledamo odnos većeg broja školovanih ljudi u emigraciji prema Istri i odnos prema ostalim, većinom organiziranim, emigrantima (a organizirani su u većem broju radnici) odmah vidimo pet raznih vrsta intelektualaca.

U prvu grupu možemo staviti većinu, a to su svi oni koji nemaju apsolutno nikakove veze ni s ostalom emigracijom ni s Istrom. Jedine njihove veze s Istrom su krvne veze sa rodbinom dolje, a i te u većini slučajeva vrlo labave. Ta grupa se potpuno asimilirala, a to tim više što su ti ljudi došli odmah iza rata ovamo. Došli su u vrijeme konjunktura i privredne i političke, pa su zauzeli većinom dobra mjesta, ovdje se oženili i potpuno ušli u ambijent u kojem žive. Po većini su nesocijalni, politički nestalni, a duševni horizont im nije, u većini slučajeva, baš širok. Takvih ima i s doktorskim titulama, isto kao i onih sa nekoliko razreda gimnazije. Da su u Istri ostale prilike kao što su bile do 1918, oni bi bili ostali tamo, bili bi možda aktivno sudjelovali u narodnoj borbi, ali bi bili iznervirani selo iz kojega su potekli onog istog momenta kada bi bili uvidjeli da se interesi njihovi, ili interesi njihova staleža ne poklapaju s interesima seljaka. Jer takovi su išli u školu da postanu »gospoda« i sa selom (što u Istri znači sa 99 posto istarskih Hrvata) bi bili na istoj liniji dok bi smatrali da je selo objekt, a oni da su vodje koji su tu da selo vode onako kako oni smatraju potrebnim. Ideal im je bio činovnička grupa i rang. Za takove je u Jugoslaviji bila iza rata odlična konjunktura, oni su tu konjunkturu iskoristili, pa i na račun Istre i emigracije, a danas se ne smatraju ni Istranima ni emigrantima. Da je tome tako vidi se na pr. i iz toga što većina abiturijenata bivše Pozinske gimnazije ne prima ni ne čita »Istru«. Ne mislimo time reći da bi morali »Istru« čitati zato što je to dobar list, već bi je morali čitati radi toga što je to jedini istarski list. Jer koga ne zanima šta rade i misle ostali emigranti, koga ne zanima život u njegovu zavičaju kojega je morao napustiti, koga ne zanima ni prošlost ni budućnost njegova zavičaja, taj se zaista izrodio. A takovih izrodjenih Istrana imamo, na žalost, velik broj. Dok se izrodi siromašan radnik koji cijelog dana radi za mršavu nadnicu u najnepovoljnijim prilikama može se i oprostiti, ali kada se izrodi školovan čovjek kojega je školovao narod svojim doprinosima zato da kao intelektualac koristi kasnije tom narodu, takovoga intelektualca može se mirne duše nazvati običnim štreberskim izrodom.

Druga grupa slična po karakteru i mentalitetu prvoj su oni emigranti intelektualci, koji su nastojali uzeti emigraciju kao otiskočnu dasku za svoje lične ambicije i interese. Tih ima mnogo manje, a možda i zato što je emigracija malobrojna, pa nije mogla poslužiti kao podloga mnogima. Njih je svakog dana sve manje, jer emigracija postaje sve manji i manji politički faktor u državi iz mnogih razloga, a ti intelektualci izlaze iz organizirane emigracije i radi toga što u organiziranu emigraciju pridolaze novi i mladi ljudi s novim pogledima na svijet i na politiku, pa je ta grupa intelektualaca sve manje u mogućnosti da emigraciju izrabi kao svoju otiskočnu dasku. Takvi intelektualci ostavljaju »s indignacijom« emigraciju i neće ni da čuju o društvima

UKRAJINSKE ŠKOLE U POLJSKOJ

Karpatska Ukrajina sa 600.000 st. je imala više škola nego 6 mil. Ukrajinaca u Poljskoj

Ukrajinsko narodno pitanje postaje iz dana u dan sve važnije u Evropi. Mi smo više puta registrirali borbu Ukrajinaca u Poljskoj za nacionalno održanje, kao što smo nastojali prikazati i stanje ostalih manjina u Evropi. Danas donosimo izvadak iz govora ukrajinskog narodnog zastupnika V. Celevića održanog u poljskom parlamentu, kako ga je donio lavoški list »Nacionalna politika«. Stanje ukrajinskog školstva u Poljskoj može se upoređivati sa stanjem školstva ostalih manjina u Evropi. Tim upoređivanjem dolazi se do zaključka da je skoro svuda politika većinskoga naroda prema narodnoj manjini jednaka, jedino su razlike u metodama i u uspjehu te politike. Tamo gdje postoji velika i jaka narodna manjina, školstvo nekako vegetira dočim je u nekim državama sasvim uništeno.

Zastupnik V. Celević je, uglavnom, rekao:

Ukrajinske državne škole u Galiciji nalaze se na kraju krize i pada, jer već decenijama stoje na mjestu ili šta više idu unazad. Stanje Ukrajinske nastave u doba Austrije smatra se u porednjem sa današnjim stanjem, — kao nedostiziv ideal u mašti.

Više škole. — Ukrajinsko stanovništvo u Poljskoj, (oko šest miliona) nema ni jedne više škole, a ipak postoji zakon iz 1922 godine, koji obavezuje stvaranje ukrajinskog sveučilišta. Taj zakon obavezuje i danas, a Ukrajinci ipak nemaju svoje više škole. U doba Austrije imali su galicijski Ukrajinci na Lavovskom sveučilištu 12 katedri i četiri docenture, — a sada na Lavovskom sveučilištu nema ni jedne katedre i ni jedne docenture na ukrajinskom jeziku. Ukrajinskoj omladini stvaraju se prepreke, a po nekad se upravo onemogućava prijem te omladine u poljske više škole, naročito u slučajevima gdje postoji numerus clausus. U godini 1928-29 bilo je na svim poljskim višim školama 2000 studenata grčko-katoličke vjeroispovijesti, a godine 1936-7 samo 1500 studenata. Danas, uslijed novog zaostavljanja poljsko-ukrajinskog odnosa, njihov broj će se sigurno još više smanjiti. Kada ukrajinska omladina želi da ide negdje na studije u inostranstvo čine joj se ogromne zapreke. Po završetku viših škola, za ukrajinsku omladinu, naročito onu koja završi filozofiju i pravo, nema mjesta. Ona ostaje nezaposlena.

SREDNJE ŠKOLE. — Broj ukrajinskih srednjih škola, u porednjem sa predratnim stanjem, nije se povećao već se smanjio. Do rata imali su Ukrajinci svojih 6 državnih gimnazija. Sada postoji samo 5 ukrajinskih državnih gimnazija. Ukrajinci Volinje, Roimachi i Poljska nemaju ni jedne svoje gimnazije. Već u poljsko doba poslije rata, želje da se ta gimnazija ponovo otvori, ostala su bezuspješna. Stvorilo se dakle stanje da na prostoru cijelog Ternopoljskog vojvodstva nema ni jedne ukrajinske gimnazije, ali zato postoji 12 državnih srednjih škola sa poljskim nastavnim jezikom. Imetak ukrajinske

gimnazije u Ternopolju (zgrada i ostalo) preuzela je poljska ženska gimnazija u Ternopolju. Normalizacija u poljsko-ukrajinskim odnosima u 1935 g. nije donijela nikakvih izmjena u ovom stanju.

Stanovništvo od 6.500.000 Ukrajinaca nema u Poljskoj ni jedne pedagoške škole, a u poljske državne pedagoške ličice Ukrajinci uopće ne mogu da udju, ili ulaze u vrlo ograničenom broju. Ove godine na primjer nije primljen ni jedan Ukrajinac u poljsku drž. gimnaziju u Sokalu.

OSNOVNE ŠKOLE. — Na osnovu službene statistike imali su Ukrajinci na dan 1 decembra 1923 godine na prostoru cijele Poljske 3.027 škola sa ukrajinskim nastavnim jezikom. God. 1924 uništene su škole. Službena statistika bilježi sada samo nešto preko 400 škola sa ukrajinskim nastavnim jezikom. Utrajkvičke škole su u praksi poljske škole. Većina poljskih učitelja u tim školama ne zna ukrajinski jezik, te se uslijed toga nastava ukrajinskog jezika u tim školama vrlo rijetko i obavlja. Mnogim ukrajinskim svećenicima je zabranjeno da predaju u tim školama vjeronauk, uslijed čega se djeca ostavljaju bez vjerskog uzgoja.

Takvi tužni odnosi u domeni osnovnog školstva izazivaju ogorčenje i uvjerenje kod ukrajinskog stanovništva, da školska uprava ima namjeru da denacionalizira ukrajinsku djecu putem ovakove nastave.

UKRAJINSKE PRIVATNE ŠKOLE. — Ukrajinski narod, pošto nema državnih škola sa ukrajinskim nastavnim jezikom radi na stvaranju svoga privatnog školstva. Poljske privatne škole, Društvo škole ludove, prima i od države i od samoupravnih ustanova novčane potpore. Ukrajinske privatne škole ne samo da ne primaju nikakve novčane potpore od države, već imaju još i mnogo zaprijetka sa strane i administrativne vlasti. Ukrajinskim privatnim školama je vrlo teško da dobiju pravo javnosti, ukrajinskim učiteljima zabranjuje vlast da vrše obuku. Zabranjeno je skupljanje novaca za ukrajinske privatne škole. Društvo »Ridna škola« nalazi u svom radu na zapreke administrativnog karaktera.

Ovome bi trebalo dodati, radi uporedjenja, da su u Čehoslovačkoj Ukrajinci imali svega 600.000 stanovnika, šest srednjih škola sa ukrajinskim nastavnim jezikom, 9 stručnih škola i 2 učiteljske škole. Osnovnih škola bilo je u Karpatskoj Ukrajini oko 400, dakle otprilike toliko koliko u cijeloj Galiciji i Volinji.

Na koncu je zastupnik Celević spomenuo kako bi jedna takova samostalna Karpatska Ukrajina u okviru Čehoslovačke imala veliku atrakcionu moć za Ukrajinu u Poljskoj. Međutim je došla mađjarska okupacija koju je svesrdno pomagala i Poljska.

Poljska je išla za tim da tu atrakcionu tačku svoje ukrajinske manjine zbrise, što joj je i uspjelo.

Chamberlainova dosljednost

Koliko je Chamberlain dosljedan svome pozivu vidi se i iz toga što je predstavnik Donjeg doma obećao da će im sve što bude čuo saopćiti.

— Čak i ako bude nestala još koja država, ja to neću kriti od vas, — uvjeravao ih je Chamberlain.

(»Očišćani jež«)

Uspjeh dra Hache

Propagandistička akcija za okupljanje svih Čeha u narodnu zajednicu imala je vrlo velikog uspjeha. Upis neprekidno traje. Dr. Hacha je zadovoljan.

— To je prvi naš uspjeh većih razmjera, — izjavljuje on, — za posljednjih nekoliko mjeseci.

(»Očišćani jež«)

RAZMJER AVIONIŠKIH I POMORSKIH SNAGA BLOKOVA VELIKIH SILA

Engleska, Francuska i Rusija raspolažu sa 10.500 vojnih aviona. Njemačka i Italija imaju prema procjeni 6.500 aviona prve linije. Tri države budućeg saveza proizvode sada mjesečno 1.800 aviona, a Njemačka i Italija 900 aparata. Kad idućih mjeseci Sjedinjene države isporuče prema postojećim narudžbama Engleskoj i Francuskoj 1700 novih aparata, pod ovakvim okolnostima razmjer krajem mjeseca jula bio bi 17.600 aviona zapadnih sila i Rusije, prema 9.200 kojima će raspolagati Njemačka i Italija.

U Engleskoj se sada proizvodi mjesečno 1.000 novih aparata, u Francuskoj posljednjih mjeseci 250—300 a ovaj broj imao bi idućih mjeseci da se popne na 500. Rusija proizvodi mjesečno 500 aparata. Sa češkim avionskim tvornicama smatra se da Njemačka proizvodi mjesečno oko 600, a Italija 300 aparata.

Odnos pomorskih snaga zapadno-evropskih velikih sila izgleda ovako:

Francuska ima 174 ratna broda u ukupnoj tonaži 545.000; Engleska 200 ratnih brodova u ukupnoj tonaži 1.106.800; Njemačka ima 104 broda sa 184.000 tona; Italija 207 brodova sa 403.305 tona.

Sve ove sile i dalje se naglo oružaju i daju basnoslovne svote na naoružanje.

Engleski Ministar financija prije dva mjeseca izjavio je da će budžet naoružanja u narednoj budžetskoj godini iznositi 580 miliona funti sterlinga. Međutim, 25 aprila on je objavio u parlamentu da će budžet naoružavanja u slijedećoj godini iznositi 630 milijuna funti sterlinga, to jest oko pol milijarde dinara dnevno.

VOJNIČKA SNAGA SOVJ. RUSIJE, NJEMAČKE I POLJSKE

Londonski nakladnik Gollancz objavio je jednu knjigu nekog anonimnog pisca o vojničkoj snazi raznih država. Knjiga je pobudila velik interes. Narodu vrijednost pisca pridaje snazi sovjetske vojske. On drži da je ta vojska nesavladiva. »Sovjetska Rusija, veli on, ima najjači ratni potencijal, najveću motoriziranu vojsku i najmoćnije ofenzivno oružje«. Pisac veli da Rusija raspolaže sa 10.000 tankova, a da je već 1937 godine imala 15—17 hiljada aeroplana. Citira njemačkog pukovnika von Bülowa, koji je rekao da je ruska flota kvalitativno i brojčano prva na svijetu.

Poljska ima snažnu kavaleriju. — Poljska raspolaže nakon mobilizacije sa 60 do 70 divizija, ali Poljska — veli pisac — oskudjeva municijom.

Što se njemačke vojske tiče, autor misli da ona u slučaju rata može da podigne do 300 divizija, od čega dvije trećine trupa prve linije. Ali sumnja da Njemačka za ovih 300 divizija ima raspoloživu vojnu spremu. Tankovi kao oružje u Njemačkoj izvanredno su mnogobrojni. On misli da ih ima oko 7000. Izobrazba posada tankova drži se u najvećoj tajnosti, namo samo to da se čine vježbe, koje pokazuju da će se operirati sa tankovima u masama. Još ove godine Njemačka će raspolagati sa 8—10 hiljada aviona najbolje i najjače kvalitete.

Pisac raspravlja i o vojnoj spremi Francuske, Engleske i Italije te na kraju veli: »Uz pomoć francuske ratne flote bit će engleskoj sredozemnoj flotnoj sili moguće provesti djelotvornu blokadu protiv Italije, te talijansko kolonijalno carstvo uništiti.«

NOVI IZVANREDNI KREDITI ZA NAORUŽANJE U ITALIJI

Talijanska vlada pozabavila se na svojoj izvanrednoj sjednici dne 29 pr. mj. prije svega pitanjem naoružanja.

Kako »Giornale d' Italia« ističe krediti su veoma veliki, a svrha je tim izdatcima da pojačaju prodornu snagu talijanske vojske, kao i izgradnju defenzivnih utvrda. Sredstva za ove izvanredne izdatke mogu se namaknuti jedino iz raspoloživih zaliha, koje kontrolirana financijska politika Italije tako stvara. To je — veli spomenuti talijanski list — daljni konkretni odgovor Italije na politiku opkoljivanja. Italija hoće mir, ali taj mir mora biti pravedan. Agresivnost, koja se prigovara Italiji, nije drugo, nego njen zahtjev za međunarodnom pravdom. Nasuprot demokratskom držanju, koje je obilježeno ofenzivnim planom protiv prava mladih naroda, mora Italija, kao i Njemačka, mobilizirati sva sredstva da bi osigurala svoju obranu.

niti o ikakvom radu za Istru. Jer, tobože, sve to nema smisla i oni su se, kažu, ražočarali. Njihovu požrtvovnost i borbenost se nije znalo cijeniti, pa zašto da se oni žrtvuju i da zapostavljaju svoje privatne interese.

Treća grupa su potpuni antipodi prvim i drugima, ali su još malobrojniji. To su oni naši čestiti predratni borci na terenu koji su vezani za Istru, ali za Istru prije rata. Oni su idealisti i u običnom i u filozofskom smislu te riječi, ali se plaše i novoga stanja i novih ideja i novoga načina borbe. Prema emigraciji se odnose kritički, često i negativno, ali za Istru su vezani čvrstim sentimentalnim vezama i spremni su da podupru svaku akciju koja se pove-

de za naš zavičaj, ali pod uvjetom da se ide taktikom i parolama iz njihove mladosti, kada su oni stajali kao borci u prvim navačnim četama. Takovih je malo, ali mogu služiti za odličan uzor mladima u patriotizmu i dosljednosti.

Četvrta i peta grupa ima dosta sličnosti, s razlikom što jedni imaju određen cilj i aktivni su, dok su drugi nekako izgubljeni i ne mogu nikako da udju u neki kolosjek. O toj četvrtoj i petoj grupi naših intelektualaca govorit ćemo slijedeći put.

Pri koncu treba napomenuti, da u toj analizi mislimo prvenstveno na intelektualce iz Istre, Hrvate, dok je kod Slovenaca sličan proces i slično stanje, ali ipak ne sasvim identično. — (t. p.)

Dr. V. Maček u Istri za vrijeme svjetskoga rata

Zagrebački »Jutarnji List« od 1 o. m. donosi razgovor svoga beogradskog dopisnika s Istraninom Maksom Milićem koji je služio u četi u kojoj je bio zapovjednik dr. V. Maček kada je ta četa bila u Fažani i Smoljancima u Istri. Između ostaloga, Milić je ispričao:

»Kad je koncem svibnja 1915. godine počeo rat Italije i Austrije, ja sam bio dodijeljen »t. zv. Arbeiterabteilung 257«. Taj Abteilung je stigao iz austrijske Galicije došavši u Istru u mjesta najprije Fažanu, a zatim u Smoljance. Stanovništvo je bilo evakuirano, tek je ostalo nešto malo stanovništva, i to pretežno odraslih muškaraca i znatno više žena. Dr. Maček je bio zapovjednik ove kompanije. Vojnici iste bijahu Mažurusi i Poljaci, podoficiri Česi, a oficiri dr. Maček kao zapovjednik, njegov zamjenik Slovenac Karl Goričan i ja sam bio »korporal« s »Intelligenzstrajfom«.

Obradivali smo polja žitom, uređivali smo vinograde, voćnjake itd. njegujući sve i nastojeći, da sve urodi što boljim i što većim plodom. Sve proizvode obrađivanih polja slali smo u Pulu zapovjedništvu tvrdjave za potrebe vojske. Hrana se dobro čuvala, jer je nije bilo dovoljno. Vino smo pak prodavali vojničkim kantinama. Prve godine, 1915., imali smo preko 2000 hektolitara vina, a slijedeće godine 1916., bilo je vina za polovicu manje. Prvorazredno povrće i voće, a djelomično i vino, davalo se na vojničke brodove, i to ponajprije na one velike. Imali smo na imanju toga našega Abteilunga nadalje, osim navedenoga, preko stotinu volova za vuču, a bilo ih je mnogo drugih za ostale potrebe i svrhe. Imali smo i konja, pa i krava i ostale marve i stoke za radove na polju....

Ljudima, koji nisu bili evakuirani davali smo na nalog dra Mačka vojnike da im pomognu obavljati radove na polju, jer ti neevakuirani ljudi ne bijahu mladi i zdravi, pošto bi inače morali i oni u vojnike. Ti odijeljeni vojnici olakšavali su mnogo civilnom stanovništvu i onako težak njihov život.«

BOMO VIDELI

V dneh, ko krivica še vedno zmaguje nad pravico in laž nad resnico, v dneh temnih slutenj listam po albumu svoje-ga spomina, a moje duha oči skušajo pogledati skozi gosto kopreno, ki mi zastira pogled v bodočnost. — Minili so prazniki miru. Koliko lepih voščil je bilo izrečenih in koliko prisrčnih zdravic ob žvenketu s penecim se vinom napolnjenih čaš. Koliko krasnih naslovov na prvih straneh časopisov, koliko lepih misli o praznikih miru v probujajoči se pomladi, v kateri vstajenje je simbolizirano tudi vstajanje onih, ki so bili pahnjeni na stopnjo drugorazrednih ljudi. Ali se bodo te lepe besede, te zdravice, te želje uresničile? Ali bodo zalegle želje milijonov, ki so dobile iz-raza tudi v časopisih teh dni, ki butajo s tako silo ob stene src njih, ki odlo-čajo? Ali bodo te želje ganile srce, ali bodo želje zadostovale?

Tudi mi emigranti smo sledili sili navade in si v teh dneh voščili vse do-bro. Marsikdo je bil srečen, da par dni ne izidejo časopisi — za srečo so tudi pravoslavni praznovali istočasno z nami — in ga ne begajo z vedno novimi razburljivimi vestmi. Marsikdo je na radioaparatu z nervozno kretnjo pahnil od sebe postajo, ki se mu je vsiljevala s političnimi poročili in si poiskal raje lahke muzike.

Mnogo nas je bilo, ki smo voščila znanec in prijatelj sprejemali s težki-mi mislimi in nas je vsako novo voščilo samo še globlje potisnilo v brezno skrb in dvomov. Ko sem ostal sam s svojimi mislimi, sem moral razmišljati o nerazumljivi apatičnosti, ki se polašča z vsakim dnem bolj naših ljudi. V dneh, ko je na mestu največja opreznost in bistrost pri presojanju dogodkov, se iz-gubljam v praznem govorjenju, pripo-vedovanju političnih »vicev«, tarnanju, a v mnogih slučajih celo v popolni bez-briznosti. Fant je namenjen na članski sestanek v društvo. Po poti sreča znan-ca. Večkrat zadostuje že samo pripom-ba »Kaj boš hodil, saj nima smisla!«, da ga odvrne od prvotne namere in raje skupaj zavijeta v gostilno in skušata tam v vinu vtopiti skrb in tako lažje premagati ovire, ki jih jima stavi ži-vljenje na pot.

Ljudje se razhajajo s kimajočimi gla-vami in zaključujejo svoje skrbipolne razgovore s vzdihom: »Bomo videli...« Ko smo bili otroci, smo iz takih, ki so vedno ponavljali ti dve besedi, radi nor-ce brili tako, da smo dodali »je rekel slepec«. Zdi se mi, da je zdaj ob takih prilikah ta dopolnitev še posebno na mestu. Vsak zaveden emigrant ve, kje je njegovo mesto in kaj je njegova dolž-nost; samo slepci, ne niso sami, družbo jim delajo strahopetci, pričakujejo bodočih dogodkov in ponavljajo svoj »Bomo videli...«

I. V., Maribor

Borba za življenje in smrt v Indijskem oceanu Sreča v nesreči našega rojaka

Trst, aprila 1939. — V Trstu je prišla vest o nesreči in čudežni rešitvi, ki se je zgodila v Indijskem oceanu pred nekaj dnevi. Potniška ladja »Conte Verde« je izvršila na svojem zadnjem potovanju eno edinstvenih rešitev, kar jih je mogoče zamisliti in ki so po pravi-ci vsi in še posebe rešenec smatrali tu-di za pravi čudež. Nesreča se je zgodila, ko se je ladja odpeljala iz Manile na Filipinih v Singapur na svoji poslednji vožnji, ki se bo završila konec tega me-seca v Trstu. Vest o nesreči in čudežni rešitvi so poslali v Trst po radiju, kjer je vzbudila mnogo interesa. Dne 10. aprila je zjutraj ob 6 in 3 četrt neznano kako padel natak Anton Čebular s parnika v morje. Njegovega padca ni na žalost nihče opazil in parnik je od-brzel mimo ponesrečenca, ki je v njem videl edinega rešitelja iz razburkanih valov. Z vsakim momentom se mu je upanje vedno manjšalo, saj tudi upravičeno, ker zelo malo je bilo upanja, da bi se prav v njegovi bližini pojavil nov parnik, ki bi ga mogel rešiti. Čez eno uro so na parniku že opazili, da ni bilo

nikjer Čebularja, kar se je vsem zdelo sumljivo. Po vsem parniku so ga pričeli iskati, toda zaman. Poveljniku ladje se je zazdelo, da je mogoče Čebular padel v morje in se je odločil obrniti ladjo in odpluti na dozdevno mesto nesreče, če-prav je ladja bila v tem času že 25 milj daleč Ob 9.30 se je ladja že nahajala na mestu nesreče in opazovalci so si prizadevali, odkriti ponesrečenca. Na srečo in veselje so kmalu opazili Čebu-larja, kako maha v pomoč ne daleč od parnika. Ladja je zavozila v neposred-no bližino in mu vrgla rešilni pas in spustila rešilni čoln. Ladja je po tem dogodku nadaljevala potovanje z za-mudo 4 ur. Čebular je v razburkanem morju vztrajal 3 ure in ¾ ter vedno vztrajno plaval. Kljub velikemu naporu je njegovo zdravje popolnoma dobro. Rešitev je prišla Čebularju kot čudež, saj si revež ni nadejal, da bi se ladja vrnila, ko je že zginila z obzorja. Sreča in na-ključje sta hotela, da se je poveljnik od-ločil okreniti ladjo in dospeti točno na kraj nesreče.

OSUDA RADI UBOJSTVA U SRBINJAKU

Braća Ivan i Šimun Kalčić osudjeni svaki na 14 godina robije

Pula, maj 1939. — Završen je ve-lik proces protiv braće Ivana i Šimuna Kalčića Jurinih radi ubojstva. Oni su još 28 oktobra 1937 napali u svadbi svoje susedjane Božu Červara i Tomu Kalčića. U tom napadažu ostao je mrtav Božo Červar, a ranjen Toma Kalčić. Svi iz Srbinjaka.

Na sudu se izredalo mnogo svjedo-ka, a među njima je sud otklonio Ma-toševića Antona i Sardota Lovru kao nevjerođostojne. Branitelj okrivljenih

Zennaro je tražio da budu riješeni, jer da ubojstvo nije dokazano. Sud je na-šao jednoga i drugoga krivim za uboj-stvo bez predomišljaja s olakšicom što su bili izazvani i osudio je svakoga na 14 godina robije i 15 dana zatvora. Su-više toga moraju platiti troškove svoga izdržavanja u zatvoru kao i oštetu udovici i djeci i plaćanje sudskih troš-škova u iznosu od 1548 lira.

Za napadaž na Tomu Kalčića bili su riješeni.

DESET GODINA ROBIJE

radi pokušaja ubistva žene dobio je Martin Marić iz Marići kod Kanfanara

Pula, maja 1939. — Pred nekoliko dana je osuđen na deset godina i osam mjeseci robije Martin Marić, star 72 godine iz Marići kod Kanfanara, radi pokušaja ubistva svoje žene Kate rodj. Vičić. Marić je poznat kao nasilan čovjek, a bio je već 16 godina na robiji radi ubistva. U zadnje vrijeme je bio u svadbi s bratom Gašparom radi na-sljedstva, pa je tražio od žene da mu dade novaca za proces protiv brata. Tako je došlo do napetosti između

njege i žene, pa je jedne noći u junu prošle godine navalo na ženu gvozde-nom motkom u namjeri da je ubije.

Zadao joj je teške ozljede po glavi razbivši joj tjeme i slomivši joj lijevu ruku. Bila je prenijeta u bolnicu i ne-kim čudom ostala je na životu. Iza učinjenog zlodjela, stari Marić je oti-šao sam prijaviti se u zatvor u Rovinj.

Osuđen je na deset godina i osam mjeseci robije i na tri godine nadzora.

PROIZVODNJA NEGVOZDENIH ME-TALA U ITALIJI NIJE DOSTIGLA IZ-NOSE, RPEDVIĐENE AUTARHIJSKIM PLANOM ZA 1938

»Metalurgija« donosi:

U talijanskom autarkijskom planu na polju proizvodnje negvozdenih me-tala, bila je predviđena određena ko-ličina pojedinih negvozdenih metala, čija je proizvodnja moguća u Italiji. U tu listu ušli su: aluminijum, bakar, olo-vo, cink, kalaj i nikl.

Prema objavljenim podacima, izvrše-nje postavljenog plana dalo je tokom 1938 godine slijedeće rezultate (u tona-ma):

Metali	Predvi-djeno	Stvar-no	+ ili -
Aluminijum	40.000	25.700	- 36%
Bakar	4.000	2.900	- 27%
Olovo	42.000	43.300	+ 3%
Cink	35.000	34.000	- 3%
Kalaj	2.600	300	- 77%
Nikal	2.500	280	- 77%

S obzirom na vrlo male mogućnosti domaće proizvodnje bakra, talijanski au-tarkijski plan za 1939 predvidio je sma-njenje dosadanje potrošnje od 80.000 to-na na svega 30.000 tona godišnje, — s tim da se na mjesto bakra primjene, u odgovarajućem iznosu, lake legure na bazi aluminijuma i magnezijuma, čija je izrada u Italiji u stalnom porastu, i za koju ona raspolaže domaćim sirovi-nama.

»NATALE DI ROMA« U KRKU

Zadarski »San Marco« donosi opis pro-slave dana osnivanja Rima u Krku, takozva-ni »Natale di Roma«. Toga dana su se u »Circolo Italiano di Cultura« sastali svi krčki Talijani. Tamošnji učitelj talijanske škole Pio Kratnj odrazio je plamen govor. Iza toga je izvedeno nekoliko kazališnih ko-mada, koje su igrali članovi Circola. Naro-čito su se istakli ovi dilemti: Ostrogo-viće Mery, Maračić Marija, Vasilčić Ema, Toić Marija i mali balila Sintiće Marcel.

Albanci imaju sva građanska prava

Stefani javlja: Službene novine donose de-kret zastupnika talijanskog kralja i cara, kojim se stavlja na snagu konvencija kojom svi građani kraljevine Albanije u Italiji i svi građani kraljevine Italije u Albaniji uživa-ju sva građanska i politička prava koja imaju na svojem nacionalnom području. Pre-ma tome su Albanci i Talijani sada potpuno izjednačeni.

DROBIŽ

— Ambridge, (Pa., USA). — Tu je umrl dne 11 aprila Franc Požega, star 62 let, rojen v Velikem potoku pri Postoini na Notranjskem. Podlegel je pljučnici. V Ameriki je živel 35 let in v Braziliji 3 leta. Bil je član društve SNJP, SSPZ in WBU. Zapušča ženo, dva sinova in dve hčeri.

— Duluth, (Minnesota, USA). V bolnišnici leži zelo težko bolan naš rojak An-ton Valent, doma iz St. Petra na Krasu.

— Gorica. — Eno leto se je skrival pred oblastmi Venceslav Nalezinek, ker je bil obojen na leto dni zapora zaradi raznih poneverb, ki so znašale preko 5000 lir. V Gorici se je izdajal za inženirja in opeharih več ljudi.

— Gorica. — Na Kala pri Stržiščih pod Črno prstjo je umrl posestnik Lenart Bizjak, po domače Hintner star 86 let, znani drvarski mojster. — V Sempasu so pokopali Angelo Strukelj, gospodinjno znane Strukljeve gostilne n Lijaku. — V Česnjicah pri Idriji je umrla Marijana Kokel. — V Šturijah na Vipavskem sta umrla 80letni Anton Terčelj, oče zidarskih mojstrov An-gela in Rudolfa in 94letna Marija Repič šivilja.

— Trst. — Malo je manjkalo, da ni prišlo do velike nesreče v kam-nolomu Faccanoni pod Razklanim hri-bom. Radi dežja se je zemlja s kamnjem toliko zrahljala, da se je vsula na de-lavce, ki so delali v starem rovu, ki so ga rabili za shrambo. Zemlja je za-tirpala vhod in zasula štiri delavce. Ga-silci so kmalu vse rešili. Dva delavca 49-letni Andrej Kalčić iz Gropade in Angel Jerič, star 41 let, iz Škednja, sta bila težje potlačena, ostala dva pa po-polnoma nič.

— Jonstown, Pennsylvania, USA. Dne 15 aprila je skočil s conemaughskega mosta v reko Anton Gustinčič, star 59 let, rojen v Prelozah pri Ilirski Bistrici. Nje-govo truplo so našli kakšne pol milje od kraja nesreče. Bil je samski in dolga leta je delal v pennsylvanski rudnikih. V sta-rem kraju zapušča 83-letnega očeta in se-stro, ni pa znano, če je ime, kaj sorodni-kov v Ameriki. Bil je član SNPJ. — Istega dne je umrla Ivanka Semč roj. Mohorčič, stara 52 let, doma iz Sežana. Bila je dva-krat omožena, prvič s Frankom Merlakom, ki se je pred več leti smrtjo ponesrečil v rudniku, drugič je vzela Antona Semča, ki je že pred devetimi leti umrl. Bila je članica društva SNPJ dolgo let in zapušča šest otrok v starosti od 10 do 27 let.

— Renče. — S težkimi poškodbami na glavi so pripeljali v gorisko bolnišni-co 37-letnega Franca Spacapana iz Renč, ki je padel s kolesa.

— Trst. — Pred sodiščem se je mo-rala zagovarjati Valerija Lukežič por. Graber. Pri trdki Singer je kupila šivalni stroj, katerega pa ni odplačevala v obro-kih, kot se je zmenila. Stroj je med tem časom prodala znanemu komiku Cecche-linju in sedaj sta se morala oba zagovarjati pred sodiščem. Graberjeva ker ni plačala in ker je stroj naprej prodala in Cecche-lin, ker ga je kupil. Graberjeva je bila oproščena radi amnestije Cecchelin pa ker ni zakrivil kaznivega dejanja.

— Trst. — V bolnišnici je umrl ne-znanec, ki so ga našli pred dnevi v dvorišću neke hiše težko ranjenega. Ker ni imel nobenih dokumentov se je policija poslužila prstnih odtiskov in tako ugotovila, da je to 47-letni Josip Simonič, ki je pred kratkem bil odpuščen iz kaznilnice, kjer je presede-več let.

— Trst. — Matildi Lesničevi iz Ro-cola se je nenadoma pomračil um. Odpe-ljali so jo v umobolnico pri Sv. Ivanu.

— »Financial News« javlja, da pred-stoje pregovori između Rima i Pariza, jer da su Francuzi pripravnji izići Tal-janma daleko u susret.

— Između protektorata Češke i Mo-ravske te Sudetskih krajeva, odnosno Njemačke, potrebna je bila dosele za putnički promet samo putnica. Sad je potreban i vizum, a osim toga i po-sebna dozvola redarstva.

— Šef njemačkog generalštaba von Brauchitsch bio je primljen za svog sadanjeg boravka u Rimu od kralja i pretsjednika vlade Mussolinija. Iz Rima polazi u Tripolis, gdje će izvršiti smotru talijanskih kolonijalnih snaga.

PREGLED DOVOLJENJ ZA ZAPOSILITEV

Opozarjamo vse emigrante, ki imajo dovoljenja za zaposlitev modre barve (karta zanimanja), da jih morajo v teku meseca maja dati v pregled in potrdilo (evidentiranje) policijski oblasti, kjer te ni sreskemu načelstvu ali mestnemu glavarstvu. Izvzeta so samo tista dovoljenja, ki so bila izdana v letošnjem letu. Opozarjamo, da dovoljenja, ki nimajo potrdila oblasti za vsako leto, niso veljavna. Pregled ni vezan z nika-kimi taksami ali prošnjami

Polemika o čakavštini

Ivan Črnja polemizira s V. Nazorom

U posljednje vrijeme se ponovno ponela riječ o čakavštini. Tjednik »Primo-rje« na Sušaku počeo je donositi članke o čakavštini u hrvatskoj književnosti. Te članke su pisali urednik Franjo Pavešić (koji ovih dana izdaje i zbirku polemičkih članaka »Duša i tijelo čakavštine«) i naš saradnik Ivan Črnja (koji se zajedno s Ivanom Bostjančićem sprema da izda zbirku čakavskih stihova). Na te članke u »Primorju« javio se Vladimir Nazor u »Hrvatskoj Straži«. Sada mu u posljednjem broju »Primorja« odgovara Ivan Črnja u članku na tri stupca. Na jednom mjestu Črnja kaže: »Nazorova tvrdnja o umiranju čakavštine je sama po sebi, u svojoj biti, neosnovana, jer kao što je Mate Balota rekao, čakavština nigdje, ama baš nigdje nije umrla. Naša čakavska riječ se danas nalazi samo u jednom nezgodnom položaju, koji je prisiljava da bude u defanzivi. Ali ako je čakavština danas prisiljena da se ograniči samo na to da brani i čuva svoje položaje, to u isto vrijeme, ne znači da ona umire, da se suzuje i gubi, jer je naš čakavski dijalekt, do sada, uvijek samo s uspjehom branio svoje pozicije. Kapitulacija čakavštine nije zabilježena na nijednoj strani, pa ni u Istri, gdje se ona sukoljaba s jednim većim, opasnijim i strašnijim neprijateljem, nego što je to naš štokavski dijalekt. Jedino su čakavski gradovi, u neku ruku, poprimili štokavštinu, premda nisu izgubili svoje staro čakavsko obilježje. Ali u tom pogledu nije mjerodavan grad, jer je poznata činjenica da je gradski elemenat neizdržljiv. Grad je uvijek uz onoga, ko je na vlasti, pa radi toga nacionalna kultura i sve zdrave nacionalne snage dolaze, kod nas sa sela i selo je — onda — mjerilo naše nacionalne, društvene-političke i kulturne djelatnosti. A naše primorsko selo je i danas onakvo kakvo je bilo i pred punih trinaest stotina godina, — ono je u potpunosti sačuvalo svoje čakavsko i hrvatsko obilježje. Čakavština ne umire, ne može i ne smije umrijeti, jer ju naš primorski puk neophodno treba. Ona u potpunosti odgovara potrebama onih radi kojih i živi, pa zato naši primorski ribari, seljaci i radnici nemaju namjere da napuste svoj materinji jezik, — svoje drago primorsko i hrvatsko »č«. A jezik živi sve dotle, dok ga ljudi upotrebljavaju. On ne živi izvan ljudi svojim samostalnim organskim životom, nego živi s ljudima i za ljude, a umire onog časa kad ljudima postane nepotreban. Radi toga je jasno da je u jednom jeziku usredotočeno sve ono što karakterizira mentalitet sredine u kojoj se taj jezik rodio i u kojoj on živi. Čakavština se je rodila zajedno s onim Hrvatima, koji stanuju na obalama našeg Jadrana, u njenim glasovima su zapisane sve stranice narodne istorije onih, koji su trinaest stotina godina branili hrvatstvo Jadrana«.

NOVA ZBIRKA ČAKAVSKIH PJESAMA

U najskorije vrijeme izlazi iz štampe zajednička zbirka pjesama dvojice najmlađih pjesnika, — Ivana Bostjančića i Zvana Črnje s predgovorom hrvatskog književnika Franje Pavešića. Ova zbirka sadrži dvadeset izabranih čakavskih pjesama i izlazi pod naslovom: »Istrijanska zemlja«. I Bostjančić i Črnja objavljivali su do sada najčešće svoje pjesme u »Istri«.

Cijena je ovaj zbirci čakavskih pjesama u pretplati Din 10.—, a u prodaji bit će skuplja. Novac i narudžbe šalju se na ovu adresu: Ivan Črnja, Dragatijani 15, Sušak.

RAZSTAVA SLOVENSKE MODERNE UMETNOSTI V MILANU

Skupina slovenskih umetnikov je koncem marca predstavila svoja dela prvič v zgodovini odlični italijanski publiki v Milanu. Po kritikah sodeč, ki so jih prinesli italijanski listi, je razstava doživela popoln uspeh. Ta kulturni dogodek je bil zapažen in vzbudil je veliko pozornost, posebno pri ital. umetnikih. Svoja najboljša dela so razstavili Miha Maleš, France Gorše, Božidar Jakac, Ivan Kos in Maksim Sedej. Otvoritev so se udeležili vsi predstavniki najvišjih oblasti v Milanu. Razstava se je vršila pod pokroviteljstvom ministra za kulturo in propagando Dina Alfierija in bana dr. Marka Natlačenca. Ob otvoritvi je bil navzoč tudi vojvoda Bergamski zastopnik kraljevskega doma. Italijansko občinstvo in posebno umetniški krogi povdarjajo, da je razstava polna silne svežosti in mladosti. Razveseljivo je tudi dejstvo, da so obiskali razstavo gotovo vsi Slovenci v Milanu, kjer je veliko posebno naših rojakov, ki tam živijo. Prihajali so kar v skupinah. Razstava je tudi njim prinesla novega življenja, pozdrave iz domovine in spomine na našo zemljo. Počutili so se srečne, da morejo videti tako daleč od domačega kraja in v osrčju tuje naroda v delih naših umetnikov našega človeka, zemljo, domačo vas, slovenske hribe in doline, ter naša pisana polja.

ŠE O OKOLICI TIMAVE

Kdor je pazljivo čital v podlistku zadnje »Istre« članek neutrudljivega L. Č. o reki Timavi in v duhu sledil novejša razkritja kraškega podzemlja v navedenih krajih, je morda obstal, ko je nepričakovano zadel ob tujko na štivanskem ozemlju, kjer se je od pamtiveka ohranilo slovenski značaj v prav klasični čistosti. Pri naštevavanju ondotnega vodovja je pisec imenoval tudi jezerce »Pietra rossa« in sicer brez vsake pripombe.

V danih okolnostih je razumljivo, da se iz daljave ni bilo lahko spomniti domačega imena tega samotnega kraja, ko se je celo Simonu Rutarju pripetilo, da je nekoč uporabil za to prevod »Rusi školj«. Toda starodavno domače ime tega jezera z mlinom na njegovem pritoku se glasi pravilno »Prèlozno« oziroma »Prèlošno« in ima najbrže globlji pomen, ker je po sporočilu tamkajšnjega ljudstva v zvezi z nekdanjim prehodom (prelazom) na drugo stran, čez bližnji potok Lokavec. Ta potok loči namreč na tem mestu Kras od Furlanije in tvori že od nekad mejo med Devinom in Tržičem ter s tem deli nepremakljivo že preko 1000 let slovanstvo od romanstva. Tu je tekla do Napoleonovih časov skozi stoletja državna meja med nekdanjo Kranjsko oziroma Avstrijo in beneško državo. Onstran potoka Lokavca stanujejo »Bizjaki«, kakor jim pravijo Devinci. To je morda drugi rod, dasi go-

vori tudi naš jezik.

Prelosno je torej važna točka, ki je dovolj zanimiva ne le v zemljepisnem nego tudi v narodnostnem in političnem oziru. Gotovo je bila tu nekdanja državna meja med malo prijateljskima državama večinoma neprehodna in le ob Prelosnem jo je bilo najbrže mogoče prekorati, a to je služilo, kakor so znali povedati stari domačini, največ tiho-tapcem in vsem onim moškim, ki so jih nekdaž birači »lovili v vojake«. Komur se je posrečilo preskočiti mejo, ta je bil za hip rešen omenjene nevarnosti.

Tako je ostalo v spominu ljudstva, da so tam prehajali Devinci in Kranjci na beneško stran, a Benečani in Furlani na kranjsko in avstrijsko. Do sem je torej segala skozi stoletja sila Benetk, ki so kakor ogromne klešče pritiskale na vso primorsko obal in njeno zaledje ter usodno ovirale njegov promet in razvoj. Severni rogelj teh groznih klešč je segal prav do Prelosnega. A drugi rogelj je ležal vzhodno na zapadni Istri in segal tja do Milj in dolinske občine. Tu nas še spominja prijazna vasica z značilnim imenom Prebenek na beneško mejo in na te zgodovinske težke čase. Tudi tukaj čuješ še sporočilo o sličnih nadlogah kakor v Prelosnem. Tako ostajata Prebenek kakor Prelosno važna spomenika naše minulosti. — j. p.

DELOVANJE DRUŠTVA „TABOR“ V LJUBLJANI

Uspešno delo v preteklem letu — Izvoljena je nova uprava

V nedeljo dne 23 aprila 1939 je bil v Trgovskem domu ob številni udeležbi članstva VIII. redni občni zbor. Udeležilo se je tega zbora tudi več zastopnikov bratskih društev, tako »Soče-Jesenice«, »Tabora«, Kamnik, akademskega društva »Doberdob« v Ljubljani, »Sloge«, Kranj, »Soče« Matice v Ljubljani, akademskega primorskega starešinstva ter zastopnika Zveze emigrantskih društev dr. Bradamanteja.

O 9.30 je otvoril občni zbor tov. podpredsednik Žerjal, kateri je toplo pozdravil vse zastopnike ter je po ostalih formalnostih podal kratek potek društvenega delovanja v pretekli poslovni dobi.

V uvodni besedi tov. padpredsednika je članstvo počastilo spomin bazoških in ostalih žrtve, kakor tudi treh umrlih članov v tej dobi. Zahvalil se je v svojem govoru v imenu društva banu dravskemu banovine g. dr. Natlačenju, šefu socialnog odseka na banovini, ravnatelju izseljeniškega urada ter predsedniku Mestne hranilnice dr. Kamušiču, ter vsem ostalim darovalkam ter darovalcem za pomoč ter razumevanje. V svojem govoru je omenil društvene zadeve, dotaknil se je posredno in neposredno vseh predmetov, ki se nas tičejo. Grajal je dalje pasivnost našega izobraženstva, ki se dela izogiblje. Graja je bila upravičena, opaža se zlasti odtujenost našega izobraženstva od naših delavskih organizacij, ki često ne morejo dobiti niti svojih predavateljev. Omenja, da je dotok emigrantov ponehal, opaža se celo odtok emigrantov nazaj domov. Povdaril je tudi večjo potrebo po povezanosti in delovanju naših organizacij. Zahvalil se je vsem odbornikom za sodelovanje.

Tajniško poročilo je podal tov. Vidrih. Iz njegovega poročila je razvidno, da je imelo društvo 38 rednih sei, na katerih se je sklepalo o društvenem delu. Društveno delo je težilo na ramenih treh ali štirih oseb, vsled prezaoplenosti drugih odbornikov itd. Število članov je bilo na koncu poslovne dobe 479, žal pa plačuje od teh le tretjina članov članarino. Tajništvo je prejelo 261 dopisov, odposlalo 364 dopise, med temi 20 okrožnic v več izvodih. Izdalo 212 zaposleni, veliko število potrdil o narodnosti ter prošnji za državljanstvo. Dalje je imelo društvo več zanimivih predavanj, 2 pavska nastopa, pustno prireditve, itd. Ze gornje številke povejo ogromno delo, ki ga je moral odbor izvršiti. Tov. blagajnik je podal poročilo o denarnem prometu. Denar smo skrbno porabili. Poroča tudi o inventarju društva, ki šteje tudi veliko stavbo »Primorski dom«.

Tov. gospodar je navedel vse, kar je društvo nanovo nabavilo, ter dokupilo. Poročilo socialnega odseka je podal tov. načelnik Mrevlje. Poročilo je bilo zelo podrobno, ter je bilo iz poročila razvidno, da je bilo v domu od vsega početka izdanih 81.003 porcij, ter v njem 74.787 prenočnin. Izvršila so se to poslovno dobo razna popravila: zidarska, pleskarska, mizarska, kleparska. Uredilo pa se je tudi vrt. Podpor je bilo izdanih v tem letu za 5.843 din in več podpor v naravi oz. blagu. Razdelili smo tudi nekaj obleke in obutve med potrebne tovariše. Na prenočišče je bilo sprejetih 46 emigrantov, direktno iz Julijske Krajine 13, dva pa sta bila samo na hrani. Vsi prebivalci doma pa so se posluževali tudi knjižnice, ki je lepo urejena. Vršil pa se je tudi šahovski turnir. Prvi štirje so bili nagrajeni s knjigami. Vlada je celo leto vzoren red ter čistoča, kar se v prvi vrsti zahteva.

Pevski odsek oz. zbor je nastopil v tej dobi trikrat, enkrat v radiu, sodeloval je pri odkritju spomenika Emilu Adamiču itd. Prireditveni odsek je letos zelo skromno deloval. Vršila se je poleg drugih ena večja prireditve na pustno soboto v Delavski zbornici, katera na ni tako do-

bro uspela. Na prenočišču je bilo tudi miklavževanje, ter so bili vsi navzoči malenkostno obdarovani. Dalje sta bila dva družabna večera. Izletniški odsek je priredil letošnje poslovno dobo 3 večje izlete, med njimi dva kolesarska. Udeležba je bila zadovoljiva. Šahovski odsek je priredil 2 turnirja, enega na prenočišču ter enega v tajništvu. Zmagovalci so dobili praktična darila — knjige.

Važno delo je vršil propagandni odsek. Organiziral je več sestankov s predavanji, katera so bila zelo zanimiva. Žal je poročilo zelo skromno, kar pa ni krivda odseka, temveč moramo pripisovati dejstvo izredno težkim prilikam, v katerih smo preživeli letošnje poslovno dobo, deloma pa tudi radi pomanjkanja sodelavcev. Imeli pa smo kljub temu tesne stike z našimi organizacijami, posebno s »Sočo-Matice«. Društvo prejema večje število raznih knjig in revij brezplačno.

Ves odbor je dobil po kratki debati in po sprejetju poročil razrešnico za delo, ki ga je izvršil.

Po kratkem odmoru je prevzel vodstvo občnega zbora tov. predsednik kandidacijskega odbora, St. Bidovec, kateri je po kratkem poročilu predlagal listo kandidacijskega odbora. Ker ni bilo protiliste, je bila sprejeta sledeča lista oziroma odbor: predsednik tov. Žerjal Drago, podpredsednik tov. Murovec Lojze, v ostali odbor pa: tov. Erberjeva, Logar Stanko, Mrevlje Ivo, Sitar Evald, Vidrih Rudolf, Kosem Anton, Martinčič Anton, Trebec Anton ter Ravbar Alojzij. V nadzorni odbor: dr. Lavo Čermelj, Ante Gerbec in prof. Kumer Janko. Dalje so bili izvoljeni tudi načelniki odsekov, socialni, propagandni, ženski, dramski, pevski, izletniški, prireditveni-šahovski. Vsi so bili izvoljeni soglasno.

Po končanih volitvah so vsi zastopniki društev ter Zveze pozdravili zborovalce, zlasti naj omenim pozdravne govore zastopnika Zveze dr. Bradamanteja, ter akademskega društva »Doberdob«.

Po pozdravnih govorih je podal izčrpen referat o omladincih tov. predsednik Žerjal Drago. Razvila se je obsirna debata v katero je poseglo več članov.

Občni zbor je potekel mirno.

Razstava Alberta Sirka na celjskem kulturnem tednu

Sredi aprila je bil prirejen v Mariboru umetniški teden, ki se je pričel z otvoritvijo likovne razstave. Tudi tu je med drugimi našimi razstavil nekaj svojih del Albert Sirk, slikar iz Sv. Križa pri Trstu, a sedaj profesor v Celju. V okviru 2. celjskega kulturnega tedna pa je organiziral naš rojak kolektivno razstavo svojih del v mali dvorani Celjskega doma dne 30. aprila. Razstavo je otvoril umetnostni zgodovinar prof. dr. Fran Šijanec ob navzočnosti številnega občinstva in predstavnikov s področnim predavanjem o akademskem slikarju prof. Albertu Sirku. Slikar razstavlja vsega 45 del in to okvarele, olja in risbe, kar tvori zelo bogato in umetnostno visokovredno prireditve. Razstava bo odprta do konca tedna. Pri tem moramo zabeležiti, da je Sirk dobil nagrado za delo iz naše slovenske zgodovine, ki jo je razpisala banska uprava za sliko, ki predstavlja prihod Slovencev na morje. Odličnemu našemu rojaku čestitamo!

Trgovina i politika

Italijanska štampa javlja, da je ovih dana puštena u more u Livorno najbrža ratna ladja-izviđnica. Brodu je ime »Tasikend«, a sagradjen je za račun Sovjetske Rusije. Brod je otplovao u Odesu

SALE IZ »MALOG ISTRANINA«

»Mali Istranin« izlazi već desetu godinu u Zagrebu. U svakom broju donosi i »Jurićev kutić« sa šalama o Juriću kojega poznamo još iz predratnog »Mladog Istranina« i »Mladog Hrvata«. Donosimo nekoliko šala iz posljednjeg 8 broja za tra-vanji.

JURIĆEV KUTIĆ

Dunuo vjetar i odnio Jurićevu kapu pa ravno s njom u more. A moj Jurić ni pet, ni šest već skoči za njom u more.

Otac, koji je u to nadošao reče: »Ta zar si poludio Juriću, da zbog te stare kape skačeš po toj zimi u vodu i stavljaš na kocku život?«

»Znaš, tata, bojao sam se, da bih se bez kape mogao prehladiti« odvratil Jurić.

Franić: Juriću, koliko je jedan i jedan?

Jurić: Tri!

Franić: Baš si pravi som! Misli bolje: Ti i ja, koliko nas ima?

Jurić: Dva soma!

Franić: Juriću, Juriću, kakve ti to duge uši imaš. To su ipak malo preduge uši za čovjeka.

Jurić: Iest! Moje su uši preduge za čovjeka, ali ti imaš prekratke uši za magarca!

Otac: Juriću, zašto ne pišeš zadaću?

Jurić: To ovisi o tetki!

Otac: O tetki? Pa što tu ulazi tetka?

Jurić: Zar ne vidiš da se je sjela baš na moju zadaćnicu?!

Tetka Anas: azija došla je u pohode roditeljima.

— Ah, kako je taj Jurić sličan svojim roditeljima! — reče.

— Nos mu je očev, a oči mamine. —

— A lilače djedove — tresne Jurić.

Jurić: Znaš li što se kod nas danas dogodilo?

Franić: Što?

Jurić: Moja majka se rasrdila i odrezala je mojoj sestri jezik nožem.

Franić: Ali zaboga, pa je li to moguće?

Jurić: Zašto ne bi bilo moguće? Moju je sestru jezik u cipeli tako jako tiskao i žuljao, da je majka uzela nož pa ga je odrezala.

Iz Jurićeve zadaćnice. U svojoj školskoj zadaći napisao je Jurić, opisujući čovječije tijelo: »Hrptenjača. To je onaj kolac, što ga nosimo na leđima. Na jednoj strani toga kolca natakuta je glava, a na drugoj strani sjedimo...«

Osim toga nalazi se u tom broju više lijepih priča i pjesama, a razne rubrike, kao na pr. Dječje novine, Priroda, Zdravlje, Iz stranih zemalja, Filatelija, Zvijezdoznanstvo itd. zanimljive su i za odrasle.

List uredjuje g. Ernest Radetić, a stoji godišnje samo 10 dinara. Naručuje se na adresu: Zagreb, Kraljevska ul. 12.

ZDRAVLJE I DRUŠTVO

U izdanju zadruge »Hrvatska naklada« upravo je izišla knjiga sveučilišnog profesora dra Andrije Štampara »ZDRAVLJE I DRUŠTVO«. U ovom djelu ovaj poznati pobornik socijalne medicine kod nas, a ujedno jedan od najpoznatijih radnika na tom polju u čitavom svijetu iznio je svoje zanimljive ideje o zdravstvenim problemima s analizom ekonomsko-društvenih prilika kod raznih naroda.

Djelo obasiže 276 strana i bogato je ilustrirano originalnim fotografijama iz mnogih zemalja, napose iz Kine. Cijena je Din. 35.— U presvlaci od umjet. kože Din. 12 više. — Poštarina Din. 3.—

Naručuje se kod nakladnika: Zadruga »Hrvatska naklada«, Zagreb, Bogo-viceva 1, VII. (Čekovni račun br. 46824) ili u knjižarama.

MALE KULTURNE VIJESTI

ČLANAK O IDRIJSKOM RUDNIKU prenosi u cijelosti revija »Metalurgija« pod naslovom »Zakladi idrijskoga rudnika usihajo« i s napomenom, da je članak iz našega lista.

Napredak, časopis za pedagogiju, Zagreb, br. 3. Urednici Josip Demarin i dr. S. Pataki, glavni urednik dr. S. Čajkovac.

Popotnik, časopis za sodobno pedagogiku, Ljubljana, štev. 7—8. Urednik Metod Kumelj.

Naš rod, mladinski časopis, Ljubljana, štev. 9, urednik Josip Ribičič.

Naša zemlja, nezavisna slavenska revija za kulturna i privredna pitanja, Beograd, br. 3—4, urednik Dragutin Deklić.

Metalurgija, list za unapredjenje industrije i trgovine gvozdja i metala, Beograd, br. 4—5, urednik Zvonimir Martinković.

Izbor najboljih savremenih članaka, Borovo, br. 4, urednik Jova Kuzma-nović

Umrli je Alojz Štrekelj

bivši goriški deželni in državni poslanec

V Biogradu na moru je 22. aprila umrl naš goriški rojak deželni in državni poslanec Alojz Štrekelj. Pokojni se je rodil 3. januara 1857. u Komnu na goriškom Krasu. Njegova mati Marija je bila sestra znanih goriških narodnih delavcev dr. Josipa in dr. Andreja Pavlice. V Gorici je doživljal nižno realno in srednje knjižniško šolo. Zelo se je zapimao za svilarstvo in vinarstvo in je že v mladim letih pisal o temi zanimive članke. Po dovršenih študijah je postal potovalni učitelj na Primorskem. Požrtvovalno se je udeleževal tudi v narodnem gibanju. Leta 1880 je bil imenovan za pogodbenega učitelja na Primorskem in uspešno je vodil boj proti trtni uši. Vse vinorodne kraje je prepotoval ter vodio obnovu vinogradov na podlagi ameriške trte. Velike uspehe njegovega dela so opazili tudi v Dalmaciji, zato ga je vlada poslala leta 1894 v Zadar k namestništvu, kjer je postal referent za obnovu vinogradništva v Dalmaciji. Iz Zadra je otišao po 9 letih v Sibenik, kjer je bil 19 let, potem pa v Biograd na moru. Upravičeno lahko rečemo, da je ves napredek dalmatinskoga vinogradništva njegovo delo. Že od mladih let se je udeleževal tudi na narodnem, prosvetnem in političnem področju. V Komnu je bil že zgodaj izvoljen v občinski svet, v Dalmaciji pa je bil član raznih nacionalnih društev, zlasti pa Sokola. Čeprav uslužben v Dalmaciji, je bil leta 1901 izvoljen v goriški deželni zbor, kjer se je pridružil napredniaku. Šest let pozneje pa je bil na Krasu z veliko večino glasov izvoljen v državni zbor, kjer je bil trdna opora v Jugoslovanskem klubu.

Vse svoje velike sposobnosti in vročo ljubezen je posvetil Alojz Štrekelj narodu ter njegovemu gospodarskemu in prosvetnemu napredku v svoji ožji domovini in v Dalmaciji, kjer je aktivno deloval kot vinogradniški strokovnjak polnih 31 let. Kakor na Primorskem, tako ga je tudi v Dalmaciji ljudstvo visoko spoštovalo zaradi njegovega zelo uspešnega in zaslužnega delovanja ter ljubilo zaradi dobrosrčnosti in požrtvovalnosti. Splitska »Novo Dobro« je v ponedeljek posvetila pokojnemu topel spominjski članek s posebnimi poudarki njegovih zaslug za obnovu dalmatinskoga vinogradništva in njegove ljubezni do Dalmacije. S svojim delom si je postavil najtrajnejši spomenik ter si zagotovil med ljudstvom časten in hvaležen spomin. Zapušča užaloščeno soprogo gospo Ivanko in tri sinove Vladka, Danila in Zvonka ter brata Josipa, upokojenega sodarskega nadzornika in plodovitega strokovno-gospodarskega pisatelja v Ljubljani.

UMRO ŽUPNIK LUKA HALAT

Nemilo nas je kosnula vijest, kad smo dočuli da je umro istarski borac, župnik Luka Halat. Ne možemo preći preko toga, a da ne napišemo nešto o njemu i da i njega kao našeg istarskog vriednog svećenika ne uvrstimo u red naših zaslužnih istarskih muževa.

Luka Halat rodom je Dalmatinac s otoka Brača iz sela Bobošća. Kao mladi kapelan služio je neko vrijeme u sv. Mateju na Kastavšćini. Početkom svet-skog rata premješten je iz sv. Mateja u svojstvu župe upravitelja u selo Brest u Cijariji, gdje je ostao do 1932. godine. Izmučen od posla, zaželio si da odahne i

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

IZ DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

Upozoravaju se svi oni koji posjeduju dozvole uposlenja da ih do konca mjeseca maja dadu kod policije revidirati, kako nebi kasnije imali neprilike, jer tko je u tom roku ne produlji morat će je nanovo praviti.

ODBOR

IZ OMLADINSKE SEKCIJE DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

U subotu 6. V. održat će Omladinska sekcija društva »Istra« u Zagrebu svoje redovite usmene novine. Kako je ovog puta tema vrlo interesantna, nadamo se da će članovi i prijatelji prisustvovati u punom broju.

PREDAVANJE O ISTRI U SLAV. BRODU

U nedjelju 7. ov. mj. priređuje društvo »Istra« u Brodu javno predavanje za građanstvo.

Tema predavanja: »Istra prema Hrvatskoj u prošlosti i sadašnjosti«, a predavat će Tone Peruško iz Zagreba. Tom prilikom održat će predstavnici društva »Istra« iz Zagreba zajednički sastanak s članovima »Istre« u Brodu, a i predstavnici Radnog odbora Omladinskih sekcija iz Zagreba konferirat će s omladincima u Brodu.

NOVA UPRAVA »SOČE« V CELJU

Dne 23. aprila se je vršil redni občni zbor društva »Soče« v Celju ob veliki udeležbi članstva. Nagovoru predsednika so sledili izčrpni in temeljiti referati društvenih funkcionarjev, ki jih

da se smiri u svome rodnome kraju. Šibenska biskupija primila ga kao sije-dog starca i dodijelila mu je malu župu Sv. Filip i Jakov blizu Zadra, gdje je preminuo.

Župnika Luke Halata naročito se sjećaju Cici, kao čestitog, vrijednog i požrtvornog svećenika. Za vrijeme pomnjanja svećenstva u Cijariji, ponekada bi u trim župama obavljao svoju svećeničku dužnost. Obilazio je od sela do sela, nijednom se selu nije htio zamjeriti, pa skoro više vremena proveo na putu nego u svome župnom stanu. Pored svoje svećeničke dužnosti mnogo je uradio i na nacionalnom polju, podučavajući seljake svagdje i u svakoj zgodi.

Radio je i perom, pa je mnogo članaka i razmatranja napisao i objelodanio u istarskim novinama i časopisima.

Slava svećeniku Luki Halatu! — M.

† FRANJO ZLATNAR

Beograd, maja 1939. — Preteklega tedna je umrl zadet od kapi Franjo Zlatnar, viši svetnik generalne direkcije državnih železnica. Pokojnik je bio po rodu iz Mekinji pri Kamniku in je bil star 53 let. Studiral je v Ljubljani in se je po maturi u veseljem posvetil železniškomu poklicu. Med vojno je bil kot postajni načelnik na različnih postajah za italijansko fronto. V Volčji dragi pri Gorici je tudi našel svojo zvesto družico Katicu Turelovo. Sožalje!

je vzel občni zbor s odobravanjem na znanje. Posebno pozornost in odobravanje je vzbudilo tajniško poročilo o do-sedanem društvenem delovanju, ki je verno prikazalo sliko vseh dosedanjih stremiljenj in naporov. Stari odbor je prejel razrešnicu za svoje delo s pohvalom. Za predsjednika je bil ponovno izvoljen Josip Rakovšček. V odbor so bili izvoljeni sledeći: Fili Janko, Poženel Dominik, Batišuta Josip, Saksida Franjo, Pertot Ivan, Orel Anton, Godnik Viktor Cergol Janko, Franca Peter, Repenšek Anton, Rusjan Ambrozij, Furlan Emil, Baša Anton, Reya Adolf, Angela Sadar, Angela Šusid; za namestnike Žerjal Ernest, Šonc Joahim, Benčić Josip, Leban Urban in Hvala Ivan, v nadzorni odbor pa dr. Brodek Josip, Kurinčić Franjo in Savelli Josip. Občni zbor je bil kljub razmeram, ki jih preživljamo, prav živahen in razgiban ter prežet z živo vero u našu stvar.

IZ DRUŠTVA »TABOR« V KAMNIKU

Kamnik, 2. maja 1939. — Člani, oziroma svi naši rojaci se opozarjaju, da moraju svoja dovoljenja za zaposlitev (plave »Karte zanimanja«) izdati pred letom 1939 u tekoćem mesecu maju potrditi (vidirati) pri sreskemu načelstvu u Kamniku. Da ne bo nepotrebnih potj in zgubljanja časa, naj u kraju, kjer je već rojakov, zberejo svoje izkaznice skupaj, ter jih dostavijo društvenomu blagajniku Zidariću u Kamniku, ki bo vse ostalo uredil sam.

Lahko pa isto oddate tudi na sastanku na Duplici, ki se bo vršil u nedjelju 21. maja ob 3. urj pp.

Odbor.

Milionska zapušćina slikarja Petra Marušića

V Milanu živi sedaj vdova po znanim slikarju Petru Marušiću (Marusich), ki se bavi tudi sama s slikarstvom. Marušić, ki je umrl pred dvema leti u Milanu, je bil po rodu človek naše zemlje in se je rodil u Trstu. Razvijal se je u italijanskom miljeu in postal eden od najboljih italijanskih slikarjev zadnjih let. Slikarjeva vdova roj. Dre-nik ima sedaj njegovo dragoceno zapušćinu slik. Razne ustanove ji ponu-jaju 30.000 lir mesećne rente, ako bi pustila njim u upravu in lastništvo vse slikarjeve umotvore. Sedaj pripravlja razstavu Marušićevih del u Beogradu.

Talijanska kolonizacija Libije

Posljednjih godina fašistićka vlada polaže veliku važnost na kolonizaciju Libije, talijanske kolonije u susjedstvu Egipta. Dok je od g. 1911. kad su Talijani uzeli Libiju od Turske, pa do 1938. godine otišlo u Libiju u svemu 120.000 Talijana, od kojih svega 15.000 seljaka, koncem 1938. otišlo je u Libiju 1800 seljakićkih porodica sa ukupno 20.000 članova. Za tih 1800 porodica izgradjeno je 8 sela i to vrlo moderno, s kanalizacijom i vodovodom. Svaka porodica je dobila nešto orudja i rasplodnu stoku i 10 do 50 hektara zemlje prema plodnosti koja je vrlo različita uslijed suhe klime.

Zadružni priručnik

dra Mirana Kajina

Dr. Miran Kajin, banovinski viši savjetnik u Zagrebu, bivši revizor Zadrugne Zveze u Trstu, rodom iz Štrpeda kod Buzeta, napisao je Zadružni priručnik, koji je izdala Naklada školskih knjiga u Zagrebu kao 18. svezak Poljoprivredne knjižnice Banske uprave Savske banovine. Pisac je u knjizi od 192 stranice prikazao historijski razvitak zadrugarstva, njegovu razdibu prema svrsi, principe zadrugarstva, važnost zadruga u socijalnom, moralnom, nacionalnom i kulturno-prosvjetnom pogledu. Odnosaj zadrugarstva prema državi, politici, vjeri i obratno. Iza ovih općih napomena o suštini i važnosti zadrugarstva, pisac iznaša unutarnju organizaciju zadruga obzirom na postojeće zakonske propise t. j. početak osnutka zadruga, pravila, članstvo, udjeli, jamstvo, predstavništvo, dužnosti upravnog i nadzornog odbora i njihova prava, glavne skupštine, nadzor nad zadrugama i revizije, prestanak zadruga s navodjenjem svih slučajeva i likvidaciju zadruga sa uputama zakonskog postupka. Naročito za nove zadrugue vrlo je važno poglavlje o tijeku poslovanja od osnivanja zadruga do održanja prve redovite glavne skupštine. Konaćno do-naša nacrt (tekst) pravila za sve zadrugue.

Ova će knjiga vrlo dobro doći svim funkcionarima raznih zadruga i poslovodjama, jer im daje mjerodavne upute za ispravno vođenje zadruga. Pisac napominje da ga je na sastav ove knjige ponukala činjenica što u našoj literaturi na području zadrugarstva nema-mo djela kojim bi se teoretski i praktićki poslužili zadružni radnici. Upozorava da djelo nije pisano nikakvom naroćitom naućnom pretenzijom, već da mu je bila glavna nakana da ono bude što praktićnije. U obzir je uzeto prvenstveno seljaćko zadrugarstvo.

Donašamo ovu objavu o knjizi dra Kajina ne samo iz razloga što je pisac naš zemljak već što se je kod sastava knjige osim strane literature ruske, francuske i njemaćke te domaćeg zakonodavstva služio i vlastitom praksom. A njegova je praksa započela u posujnici u Buzetu, a zatim je iza rata pa sve do 1928. godine obišao po više puta sve naše zadrugue u Julijskoj Krajini od Kobarida do Medulina i od Cresa i Postojne pa do zadruga na zapadnoj obali Istre. — I.

NOVI BROJ »MORNARA«

Svibanjski broj »Mornara« što ga izdaje i uređuje Viktor Car Emin na Sušaku ima ovaj sadržaj:

Mornar: Naš Kraljevski Dom. — Sedam pitanja. — Dundo Simo: Gajetunski razgovori. — Bakaraćki: Dvadeset godišnjica bakarske nautike. — Kape-tan P.: Tvrda mornarska škola. — Lujo Dorčić: Sablasti rata. — Mru kraljevstva... — Kako Bugari pišu o našoj pomorskoj snazi. — Plemenite kovine u čovječjem srcu. — Skloništa za brodolomce na pustim otocima. — Dvostruki brodolom. — L. N. Tolstoj: Morski pas. — Odgovori na sedam pitanja. — Lov na morske vragove u vodama Velike Britanije. — Buran život čuvenog more-plovca sir Walthera Raleigha.

† ŠIME SLIPČEVIĆ

30. o. mj. umro je na Kirurškoj klinici u Zagrebu Šime Slipčević, vlasnik agencije za promet nekretnina »Terra«. Preminuo je poslije teške i neizlječive bolesti u starosti od 47 godina. Bio je odbornik društva »Istra« i vrlo aktivno je saradjivao u radu društva.

Rodio se u Premanturi kod Pule. Iza navršena četiri razreda gimnazije u Pazinu, bio je upravitelj advokatske kancelarije dr. Ive Zuccona u Poreču i u Puli. Poslije rata se nastanio u Zagrebu. U prvo vrijeme bio je solicitor dra Miška Radoševića, a kasnije je otvorio agenciju za promet nekretninama. U živao je odličan glas kao pošten i solidan trgovac. Imao je velik krug prijatelja i medju emigrantima i medju domaćima.

Pogreb je bio 2. o. mj. u 4 sata po podne. Skoro svi Istrani i ostali emigranti došli su da ga otprate na posljednji počinak, a bio je velik broj njegovih ostalih prijatelja. Rijetko kada se vidi u Zagrebu tako impozantan pogreb čovjeka koji nije imao ni titule ni bogatstva.

Pred mrtvaćnicom se oprostio od njega jedan predstavnik udruženja trgovaca, a pred otvorenim grobom je u ime Istrana i uprave društva izrekao posljednji pozdrav svome suseljanu Tone Peruško.

Pokojnik ostavlja suprugu Božicu rođj. Rudela iz Pazina i sinove Svelada i Dražena, jednoga od 12, a drugoga od 14 godina. Osim toga ostavlja četiri brata i dvije sestre uz ostalu mnogo-broju rodbinu.

Bila mu laka zemlja, a ucviljenoj udovici, sinovima i ostaloj rodbini naše saučesće.

ŠIMI SLIPČEVIĆU IN MEMORIAM

Iz posljednjeg pozdrava nad otvorenim grobom

Još pred mjesec dana prepirali smo se u šali ko će kome održati nadgrobno slovo. Dok smo se u veseloj raspoloženju nabacivali rijećima, nismo ni slutili da pokraj nas već vrebja neumitna smrt. Mjesec dana iza toga, šala se pretvorila u krutu zbilju, i ja ti, eto, dragi Šime, moram kazati posljednji zbogom. Moram se oprostiti s tobom u ime svoje i u ime svih tvojih zemljaka i prijatelja, a posebno u ime svih tvojih suradnika iz odbora društva »Istra«. — Pred tužnim zborom tvojih prijatelja, moram da kažem i ono što oni osjećaju — uz svoju bol za tobom tumaćim i njihovu bol. — uz svoju misao izražavam i njihove misli.

A jedna misao se ovih žalosnih dana izricala svuda. Dok si ti ležao smiren izmedju četiri hladne daske, sa ustiju onih koji su te poznavali, padale su trikratke, ali duboke rijeći: »Bio je čovjek«. I jest, bio je čovjek. Moći to kazati iz dubine duše, to je više od svih osmrtnica i nekrologa.

Još tamo dolje, u onoj našoj dragoj i tužnoj zemlji, Šime je kao mladić nastojao da bude pravi čovjek. Čovjek prema svome narodu. U našoj teškoj borbi, Šime je bio uvijek u narodnim redovima — uvijek se borio za hrvatstvo naše Istre, za bolji život našeg zapušćenog istarskog seljaka.

Nastanivši se iza rata u Zagrebu, Šime nije nikada smetnuo s uma da je Istranin i da je Hrvat. Uvijek je ostao dosljedan svojoj mladosti i uvijek je bio na strani onih koji su se borili za slobodu i pravdu — slobodu i pravdu za pojedinca i za cijele narode.

On nije bio emigrant u pravom smislu rijeći, jer nije pobjegao iz Istre kao

mi ostali. Ali on je bio emigrant po duhu, on je bio s nama ostalima. I dok su mnogi i mnogi zaboravili na onaj naš lijep i tužan zavičaj, Šime je i poslije dvadeset godina odlaska iz Istre, radio zajedno s nama. On je ušao u odbor našega društva, njegova je velika zasluga što je naš dom skoro dovršen, a i posljednji politićki akt našega društva u kojem naglašujemo da je nama istarskim Hrvatima mjesto gdje i ostalom hrvatskom narodu, i u tom posljednjem aktu imao je pokojni Šime velika udjela.

Zašto je on sve to radio? Zato što je svuda i u svakom poslu bio čovjek — što je bio svuda gdje se radilo pravo, svuda gdje se moglo nešto doprinijeti za pobjedu pravice i slobode, svuda gdje je trebalo pomoći bilo pojedincu, bilo zajednici.

A takav je bio u svakom poslu, pa i u svome zanimanju. Dok su ostali privrednici njegove struke osigurali svoju starost i budućnost svoje obitelji, Šime je iza sebe ostavio samo svoj dobar glas i neokaljano pošteno ime. Jer je i u svome zanimanju bio najprije čovjek, brat svome bližnjemu, a tek iza toga bio je trgovac.

Sve to, još u jaćoj mjeri bio je kao muž i otac. Ućiniti djetinjstvo svoje djeće vedrim i nasmijanim, stvoriti od njih ljude, to je bio njegov konaćni cilj. I koliko mu je moralo biti teško kada je nenadano osjetio da je smrt uz njegovo uzglavlje, a on ostavlja svoju porodicu nezbrinutu, svoju djecu tek na početku teške životne staze. Koliko li je, morao trpjeti u tom posljednjem času, dok je osjećao kako ga nesmiljena smrt otimlje njegovoj porodici, kojoj je on bio jedini branitelj i hranitelj. Da je ostavio osi-

guranu porodicu, da je izveo na put svoju djecu, s mnogo manje muke bio bi se rastao s ovim svijetom. Put na vjećni poćinak bio bi mu lakši.

Ali — ako ti možemo olakšati ovaj vjećni poćinak prijatelju Šime, mi tvoji prijatelji koji smo ostali ovdje obećavamo ti da ćemo sve poduzeti što je u našoj moći, da olakšamo teret tvojoj udovici, kako bi izvela na put tvoju djecu. Pomoći ćemo da tvoja djeca postanu ljudi — pomoći ćemo da postanu ono što im je bio otac — da postanu čestiti i poćteni nasljednici neokaljanog imena Šime Slipčevića.

Jer toga imena tamo dolje u onom našem rodnom selu nema više. Odzvanjalo je ime Slipčević na onom našem kršu nešto preko 300 godina. Donijeli su ga tvoji stari iz Dalmacije bjećeći ispred Turćina, a pred 20 godina bjećali su njihovi potomci... ponovno na istok. A ime, to staro naše ime koje si ti tako pošteno nosio kroz 47 godina, izbrisano je možda već i s groba tvoje majke i tvoga oca. Izbrisana su ta imena s križeva, ali imena iz srdaca naše braće i sestara nisu izbrisana. I danas će se u našem selu paliti žuti lumini za pokoj tvoje duše, i danas će možda neko u našem selu zapaliti u Sadiu svću tebi u spomen. A kada bude prvi sprovod u tom našem selu i kada budu bacali prve grude zemlje na lijes nekoga tvoga ili mog rodjaka, žene će poćkropiti blagoslovljenom vodom grob tvoga oca i majke, i u mislima na tebe, šaptati će: Bog ga pomiluj!

Tako će u tom našem selu ostati spomen na tebe, a spomen će ostati i u srcima svih nas tvojih zemljaka i ostalih prijatelja. I kada se slijedeći put sastanemo u društvu na sjednici ili skupštini, tvoje mjesto će biti prazno, ali u našim srcima ćeš živjeti uvijek, i često ćemo pomisliti i izreći:

»Slava Šimi Slipčeviću!« (t. p.)